

Vážená paní senátorko/vážený pane senátore,

Vážená paní poslankyně/vážený pane poslanče,

obracíme se na Vás ve věci, která Vás pravděpodobně překvapí, a řada z Vás ji nepochybně bude považovat za marginální, nedůležitou a bude se domnívat, že má na starosti řadu důležitějších věcí. Je skutečně pravdou, že jde o věc, která již čeká více než sto let, a je nepochybně, že ještě nějakou dobu ještě počkat může. Zároveň jsme si však vědomi toho, že nepochybně vřdycky budou na pořadu dne jiná aktuálnější témata, a tato doba je stejně vhodná jako kterákoliv jiná. Tato věc je přitom velmi jednoduchá, obnášela by zrušení zákona, jenž obsahuje de facto již jen jeden jediný paragraf. Zároveň by tento krok žádným způsobem nezatěžoval náš stát, jeho symbolický krok by však byl obrovský.

Dne 12. listopadu 2023 zemřel J. J. Karel VII. kníže ze Schwarzenbergu, vévoda krumlovský, okněžněný hrabě ze Sulzu a lankrabě klettgavský, všeobecně znám jako Karel Schwarzenberg. Po jeho smrti byla vydána řada nekrologů, článků, komentářů, z nichž v řadě se o něm jako o knížeti otevřeně mluví. Používání šlechtických titulů je zcela běžné i ve veřejnoprávní České televizi, kde např. v pořadu Modrá krev byl téměř u všech vystupujících příslušníků šlechtických rodin uveden jejich celý titul.

Atmosféra po smrti knížete ze Schwarzenbergu pouze zvýraznila dlouhodobý jev v naší společnosti, kterým je užívání šlechtických titulů, byť třeba v hovorové variantě, např. „pan hrabě“, a to navzdory tomu, že jejich užívání je stále formálně zakázáno. Stále je v účinnosti zákon č. 61/1918 Sb., jenž ve svém § 1 říká, že „*Šlechtictví a řády, jakož i veškerá z nich plynoucí práva se zrušují...*“; v odstavci druhém, že „*Bývalí šlechtici nesmějí užívatí svého rodného jména s přídomkem nebo dodatkem, vyznačujícím šlechtictví.*“ Tuto situaci považujeme dlouhodobě za neudržitelnou.

Především je zjevné, že převažující většina naší populace považuje existenci šlechtictví za přirozený fakt. Schwarzenbergové, Lobkowiczové, Czernínové, Kinští nebo Šternberkové zkrátka jsou knížata či hrabata, většina českých občanů si to také uvědomuje, a proto jejich tituly též v nějaké formě užívá. S tímto postojem se ztotožňujeme.

Podotýkáme, že institut šlechtictví je a vždy byl odměnou, a zároveň jasným označením těch, kteří se nějakým způsobem zasloužili o blaho státu a prokázali mu služby. V případě dědičné aristokracie pak titul označuje zásluhy celé rodiny. Čím vyššího šlechtického stupně rodina dosáhla, tím více zásluh státu v běhu dějiny prokázala. Je též logickým, že těmito osobami byli ti, kteří se podíleli na správě veřejných věcí, stejně jako že obsazovali vyšší církevní i velitelské hodnosti. Ostatně dnes už existují průzkumy, které jasně ukazují, že jen samotný fakt, že dva manželé mají vysokou školu rapidně zvyšuje pravděpodobnost, že jejich děti ji též absolvují (tato pravděpodobnost klesá, pakliže má vysokou školu jen jeden rodič, ještě markantněji pakliže ani jeden).

Je třeba též poznamenat, že šlechta nikdy nebyla zcela uzavřenou skupinou. Pakliže se v každém historickém období objevil někdo schopný, byť z nižších vrstev, který prokazoval státu cenné služby, dosti často se mu podařilo šlechtického titulu dosáhnout. Ze středověku můžeme uvést např. Viléma z Nogaretu, ministra Filipa IV. Sličného V 19. století se pak šlechtictví zcela otevřelo,

nebot' s rozšířením vzdělání se rapidně rozrostly řady veřejně činných osob. Stačí jen jmenovat jména jako Palacký, Rieger, Škoda nebo Dvořák.

Lze tedy konstatovat, že existence šlechtických titulů není nějakou prvoplánovou snahou o rozkastování společnosti, ale snahou jasně identifikovat zasloužilé. Přirozená aristokracie se vytváří v každé společnosti. Lidé nejsou stejní. Vždy budou někteří, kteří dokáží lépe vydělávat peníze nebo kteří umí obratněji mluvit, jiní jsou zase fyzicky silnější a manuálně zručnější. A ti nejslabší zase nastavují společnosti zrcadlo, kterak je schopna i o ně se postarat a učí nás tak tolik potřebné lásce a solidaritě. Řešením společenských problémů tak není zcestná snaha o zrušení rozdílů mezi lidmi, ale jejich přijetí a využití. Institut šlechtictví má dále tu výhodu, že se s těmito rozdíly snaží vypořádat. Býti šlechticem, to neznamená jen nést nějaké označení zásluh, zároveň to znamená, že se člověk musí řídit určitým kodexem chování, např. s náležitou zodpovědností přistupovat ke svým lidem, majetku, ale i též své zemi, aby zase jednou mohl dědictví otců předat i svým dětem. Dovolíme si poznamenat, a zajisté v tom nebudeme sami, že tento přístup v současnosti v našem veřejném životě dosti postrádáme.

V dobovém kontextu je asi logické, že se první republika snažila vymezit proti předchozímu režimu i tímto způsobem, kdy zavrhl nejen šlechtu, ale též veškeré osobní řády a vyznamenání. Toto radikální rovnostářství jí nevydrželo příliš dlouho, i její politici pochopili, že je vhodné ukázat osoby, jež jsou hodny následování. Především tyto kroky ale byly hluboce urážlivé a nevděčné vůči skupině osob, jež, v mnoha případech stejně jako její předkové, po staletí budovala tuto zemi a vytvářela její kulturní bohatství. A nešlo jen o rody, jež někteří stále považují za „cizáky“, ale i o takového nepochybného Čecha, jako byl Karel svobodný pán Škoda (jenž byl dokonce z Československa vyhoštěn).

Nad to musíme poznamenat, že ve svých snahách byl tento zákon naprosto zbytečný. Aby skutečně zlikvidoval šlechtu, musel by jí zabavit veškerý majetek, k čemuž se nakonec první republika neodhodlala. Nemohl též odstranit žádná šlechtická privilegia, protože ta už fakticky neexistovala od druhé poloviny 19. století. Konečně, nelze se ani podívat nad nesystematičností a nelogičností těch, kteří zákon č. 61/1918 Sb. přijímali. Šlechtu vytvářel panovník, je to tedy instituce ve své podstatě monarchistická. Republika tedy nemůže zasahovat do aristokracie jako takové, zrušit ji, nebot' ta patří mimo ni do zcela jiné sféry společenského zřízení (může ovšem nepochybně zrušit zákon, jenž šlechtu upravuje, stejně jako zakázat použití titulů, což se i stalo – jakkoliv to nepovažujeme za moudré). Nad to je třeba upozornit, že zákon vedl k absurdní situaci, kdy sice zakázal používat šlechtické predikáty, avšak protože řada aristokratů neměla příjmení a identifikovala se pouze predikátem (např. hrabě ze Sternberka), bylo těmto nejstarším šlechtickým rodům vnuceno příjmení z tohoto predikátu vytvořené.

V současné době zákon už neobsahuje ani sankci. Jde tedy pouze o jakousi deklaraci, která je ovšem, jak bylo uvedeno výše, zcela běžně porušována. Ve společnosti to však nevyvolává žádný problém. Ba naopak, za nežádoucí lze považovat stav současný, kdy zákon zdánlivě normuje něco, čemu již nikdo nevěří a je zcela v rozporu s realitou, přičemž tak petrifikuje zdánlivou hodnotu první republiky. Takováto situace rozhodně nepřispívá k účtě před právem.

Pro úplnost si dovoluujeme uvést, že ani natolik republikánská země jako Francie se nesnaží šlechtu potlačovat. Její právní status není jen nijak upraven a nehraje před státem žádnou roli. Šlechtické tituly (nejvyšší, který daná rodina držela) jsou, pakliže ovšem lze prokázat jejich užívání před rokem

1870, považovány za součást jména a jako takové uznávány. Obdobně jsou šlechtické tituly uznávány např. též v Německu. Ani tam to nepředstavuje žádný problém.

Po zrušení zákona v naší zemi by rozhodně nedošlo k žádnému obnovení šlechtických titulů nebo privilegovaných pozic šlechty. Jedinou změnou by bylo, že oslovení šlechtice titulem by bylo legální, což dnes dle zákona není. Nebyla by žádná právní možnost, jak si použití titulu vynutit. Nedošlo by ani k obnovení šlechtických predikátů, neboť taková jména zapovídá matrikový zákon. Šlechtici by tak v občance i nadále nesli současně příjmení (ač *de lege ferenda* považujeme francouzský model za vhodnější).

Ve své podstatě by tak zrušení zákona č. 61/1918 Sb. znamenalo pouze možnost, jak by se šlechta mohla přihlásit ke svým předkům, a zároveň vyjádřit hold jejich službám naší vlasti. Totéž by mohly učinit i třetí osoby, tato možnost by však nemohla být vynucována. Též by se jednalo o jisté narovnání dosud poněkud šedého místa v našem právu.

Více jak 30 let po pádu komunistického režimu by zrušení tohoto zákona též mohlo být vhodným symbolem definitivního odmítnutí nenávislné rovnostářské ideologie, která zničila tolik lidských životů, i z řad šlechty. Koneckonců i pohřeb knížete ze Schwarzenbergu ukázal, že používání šlechtických titulů nikoho nediskriminuje a ani nepředstavuje žádný společenský problém. Koruna Česká je toho názoru, že alespoň toto naší šlechtě dlužíme.

V Praze dne 18. 1. 2024

Předsednictvo Koruny České (Monarchistické strany Čech, Moravy a Slezska)